

EUROPOS
KOMISIJA

Bruselis, 2026 07 17
SWD(2026) 915 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Lietuvoje

pridedamas prie

**Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir
socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui**

2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Teisinės valstybės principo taikymo padėtis Europos Sąjungoje

{COM(2026) 900 final} - {SWD(2026) 901 final} - {SWD(2026) 902 final} -
{SWD(2026) 903 final} - {SWD(2026) 904 final} - {SWD(2026) 905 final} -
{SWD(2026) 906 final} - {SWD(2026) 907 final} - {SWD(2026) 908 final} -
{SWD(2026) 909 final} - {SWD(2026) 910 final} - {SWD(2026) 911 final} -
{SWD(2026) 912 final} - {SWD(2026) 913 final} - {SWD(2026) 914 final} -
{SWD(2026) 916 final} - {SWD(2026) 917 final} - {SWD(2026) 918 final} -
{SWD(2026) 919 final} - {SWD(2026) 920 final} - {SWD(2026) 921 final} -
{SWD(2026) 922 final} - {SWD(2026) 923 final} - {SWD(2026) 924 final} -
{SWD(2026) 925 final} - {SWD(2026) 926 final} - {SWD(2026) 927 final} -
{SWD(2026) 928 final} - {SWD(2026) 929 final} - {SWD(2026) 930 final} -
{SWD(2026) 931 final}

SANTRAUKA

Dedamos pastangos didinti teisėjų skyrimo sistemos skaidrumą, nes darbo grupė, kuriai pavesta siūlyti galimus sistemos pakeitimus, pateikė savo išvadas, o siūlomi pakeitimai šiuo metu rengiami. Konstitucinio Teismo teisėjų skyrimo reikalavimų pakeitimai svarstomi Seime. Advokatai ir toliau reiškia susirūpinimą dėl advokato profesinės paslapties apsaugos užtikrinimo, kartu svarstomi teisės aktų pakeitimai, kuriais būtų sustiprintos advokatų drausminių procedūrų apsaugos priemonės. Teisminės institucijos mano, kad teisingumo sistemai skirti žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra nepakankami, be kita ko, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo prejudicinį sprendimą dėl teisėjų darbo užmokesčio Lietuvoje. 2026 m. diskusijos dėl teisinės pagalbos teikėjų atlygio dydžio buvo sustabdytos, o šiais metais planuojamos naujos Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos funkcijos, kuriomis siekiama sumažinti teisinės pagalbos teikėjams tenkančią administracinę naštą. Teisingumo sistema ir toliau veikia veiksmingai, skaitmenizacijos lygis tebėra aukštas, kartu dedamos tolesnės pastangos skatinti užduočių automatizavimą ir gerinti sąveikumą.

2026 m. balandžio mėn. Vyriausybė patvirtino antrąjį Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo 2026–2029 m. planą. Valdžios institucijos toliau veiksmingai nagrinėja korupcijos bylas, o išteisinamųjų nuosprendžių skaičius sumažėjo. Iš dalies pakeista piktnaudžiavimo tarnyba, kaip nusikalstamos veikos, apibrėžtis. Toliau dedamos didelės pastangos siekiant pašalinti kovos su kyšininkavimu užsienyje trūkumus. Nors dabartinė sistema lieka nepakitusi, dedamos pastangos įgyvendinti privačių interesų deklaravimo taisykles. Sėkmingai naudojamosi dabartine lobistinės veiklos sistema ir buvo sudaryta darbo grupė tolesniam dabartinių taisyklių tobulinimui apsvarstyti. Pranešimų apie pažeidimus daugėja, imamasi įvairių veiksmų dabartinėms taisyklėms įgyvendinti. Toliau dedamos pastangos stebėti didelės rizikos korupcijos sritis ir spręsti su jomis susijusius klausimus.

Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų reguliavimo institucija (LRTK) veikia nepriklausomai. Teisėkūros iniciatyvos, susijusios su visuomeninio transliuotojo „Lietuvos radijas ir televizija“ (LRT) valdymu ir vadovavimu jam, sukėlė susirūpinimą dėl pavojaus jo nepriklausomumui ir sukėlė visuomenės protestus. LRT finansavimo modelio pakeitimus vertins Konstitucinis Teismas. Žiniasklaidos rėmimo fondo biudžetas iš pradžių šiek tiek sumažėjo, tuo tarpu Vyriausybė skyrė papildomų išteklių, kad išlaikytų ankstesnį finansavimo lygį. Padėtis, susijusi su galimybe susipažinti su dokumentais, išlieka stabili, o viešose duomenų bazėse teikiamos informacijos apimtis didėja. 2025 m. gruodžio mėn. buvo priimti kovos su SLAPP teisės aktų pakeitimai ir išlaikyta galimybė gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą.

Vis dažnesnis skubos tvarkos taikymas sukėlė susirūpinimą dėl galimybės visuomenei dalyvauti pagrindinėse teisėkūros procedūrose, o suinteresuotieji subjektai, įskaitant verslo subjektus, įspėjo apie teisėkūros procedūros įtraukumą. Pakeitus Seimo kontrolierių įstatymą, kontrolierių skaičius padidėjo iki trijų, tuo tarpu kontrolierių skyrimo procedūros pakeitimai Seime buvo atmesti. Pilietinė erdvė tebėra atvira, dedamos pastangos gerinti veiksmingą pilietinės visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus, tuo tarpu Labdaros ir paramos įstatymo pakeitimai kelia pilietinės visuomenės organizacijų susirūpinimą dėl jų galimybių gauti finansavimą.

REKOMENDACIJOS

Apskritai, remdamasi 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis ir atsižvelgdama į kitus per ataskaitinį laikotarpį įvykčius pokyčius, Komisija daro šias išvadas:

- toliau vykdant teisinės pagalbos sistemų reformą padaryta nedidelė pažanga, nes sustabdytos diskusijos dėl teisinės pagalbos teikėjų atlyginimo lygio, o numatytus pakeitimus, kuriais siekiama mažinti teisinės pagalbos teikėjams tenkančią administracinę naštą, planuojama pradėti įgyvendinti 2026 m. Todėl Lietuvai rekomenduojama, *atsižvelgiant į europinius teisinės pagalbos standartus, užbaigti teisinės pagalbos sistemos reformą, visų pirma užtikrinant tinkamas teisinės pagalbos teikėjų dalyvavimo sąlygas;*
- tam tikra tolesnė pažanga padaryta stiprinant pastangas didinti teisėjų skyrimo, visų pirma į Aukščiausiąjį Teismą, sistemos skaidrumą, nes darbo grupė, kuriai pavesta teikti pasiūlymus dėl galimų šios sistemos pakeitimų, pateikė savo išvadas ir šiuo metu rengiami siūlomi pakeitimai. Todėl Lietuvai rekomenduojama, *atsižvelgiant į europinius teisėjų skyrimo standartus, stiprinti pastangas didinti teisėjų skyrimo sistemos skaidrumą, visų pirma įgyvendinant šiuo tikslu sudarytos darbo grupės pateiktus pasiūlymus.*

I. TEISINGUMO SISTEMA¹

Nepriklausomumas

Tiek plačiosios visuomenės, tiek įmonių tarpe suvokiamo Lietuvos teismų nepriklausomumo lygis dabar yra aukštas. Apskritai 2026 m. 66 proc. plačiosios visuomenės ir 70 proc. įmonių mano, kad teismai ir teisėjai yra pakankamai nepriklausomi arba visiškai nepriklausomi². Kalbant apie plačiąją visuomenę, šis rodiklis gerokai padidėjo, palyginti tiek su 2025 m. (59 proc.), tiek su 2022 m. (57 proc.). Kalbant apie įmones, teismų nepriklausomumo suvokimas gerokai pagerėjo, palyginti tiek su 2025 m. (58 proc.), tiek su 2022 m. (61 proc.).

Padaryta tam tikra tolesnė pažanga įgyvendinant rekomendaciją didinti teisėjų skyrimo sistemos skaidrumą, nes darbo grupė, kuriai pavesta siūlyti galimus sistemos pakeitimus, pateikė savo išvadas³. Teisėjai skiriami nevėluojant, ir toliau užtikrinama Respublikos Prezidento kanceliarijos praktika Teisėjų tarybos posėdžiuose žodžiu pateikti sprendimų dėl skyrimo priežastis⁴. Teisėjų tarybos darbo grupė, kuriai pavesta pasiūlyti konkrečių atrankos proceso pakeitimų, kad būtų padidintas jo skaidrumas ir efektyvumas⁵, 2026 m. kovo mėn. pristatė savo išvadas ir pasiūlymus Teisėjų tarybai. Visų pirma darbo grupė laikėsi nuomonės, kad reikėtų peržiūrėti asmenines kompetencijas, privalomas skiriant į teisėjo pareigas, taip pat buvo pasiūlyti vertinimo sistemos pakeitimai (atrankos balų sudėties ir jų apskaičiavimo metodikos pakeitimai), taip pat Teismų įstatymo pakeitimai, susiję su kandidatų įtraukimu į bendruosius eiliškumo sąrašus. Darbo grupės pasiūlymai buvo perduoti specializuotiems Teisėjų tarybos komitetams tolesniam vertinimui, o sprendimai dėl šių pakeitimų įgyvendinimo šiuo metu svarstomi. Darbo grupė taip pat buvo paraginta įvertinti galimas priemones užtikrinti, kad būtų įvykdytas Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas, kuriame Teismas nusprendė, kad Respublikos Prezidento sprendimo pakartotinai neskirti teisėjo teisminės peržiūros nebuvimas pažeidžia Europos žmogaus teisių konvencijoje garantuojamą teisę kreiptis į teismą⁶. Šiuo klausimu darbo grupė nusprendė, kad

¹ Visų keturių ramsčių institucinės struktūros apžvalga skelbiama [čia](#).

² 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 48 ir 50 diagramos, ir 2024 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 51 ir 53 diagramos. Suvokiamas teismų nepriklausomumo lygis vertinamas pagal šias kategorijas: labai žemas (mažiau negu 30 proc. respondentų mano, kad teismai yra pakankamai nepriklausomi ar visiškai nepriklausomi), žemas (kai tokios nuomonės laikosi 30–39 proc. respondentų), vidutinis (40–59 proc. respondentų), aukštas (60–75 proc. respondentų) ir labai aukštas (daugiau kaip 75 proc. respondentų).

³ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje Lietuvai rekomenduota: „atsižvelgiant į europinius teisėjų skyrimo standartus, toliau dėti pastangas didinant teisėjų, visų pirma Aukščiausiojo Teismo, skyrimo tvarkos skaidrumą“. Anksčiau, įgyvendinant šią rekomendaciją 2025 m., 2024 m. ir 2023 m., buvo įvertinta tam tikra tolesnė pažanga.

⁴ Vizitas į Lietuvą, Teisėjų taryba; Respublikos Prezidento kanceliarija.

⁵ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 3.

⁶ EŽTT sprendimas *Misiūnas / Lietuva*, bylos nr. 38686/22. Dėl buvusio teisėjo, kuris siekė būti iš naujo paskirtas į teisėjo pareigas ir kurio kandidatūrą Respublikos Prezidentas atmetė be motyvuotos nuomonės, Teismas nusprendė, kad nacionaliniai teismai nesuteikė veiksmingos teisių gynimo priemonės, galinčios padėti išnagrinėti ieškovo skundą iš esmės, nors jis turėjo teisėtą ir pagrįstą lūkesčių, kad jo prašymas dėl pakartotinio paskyrimo į teisėjo pareigas bus tinkamai išnagrinėtas. Nebuvo jokių išimtinių ar įtikinamų priežasčių, pateisinančių Prezidento sprendimo teisminės peržiūros nebuvimą. Žr. Europos Tarybos (Lietuva) rašytinę informaciją, p. 1. Vadovaudamasis EŽTT sprendimu, 2026 m. kovo 16 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas patenkino pareiškėjo prašymą atnaujinti civilinę bylą ir grąžino ją Vilniaus apygardos teismui, kad šis persvarstytų ieškinio priėmimą.

teisės aktų pakeitimų nereikia⁷. Atsižvelgiant į išdėstytus aspektus, padaryta tam tikra tolesnė pažanga didinant teisėjų skyrimo sistemos skaidrumą.

Vadovaujantis Konstitucinio Teismo sprendimu, Konstitucinio Teismo teisėjų skyrimo reikalavimų pakeitimai svarstomi Seime. Seimui priėmus sprendimą paskirti tris naujus Konstitucinio Teismo teisėjus⁸, Seimo narių grupė apskundė Konstituciniam Teismui sprendimą dėl vieno iš paskirtų asmenų⁹. Konstitucinis Teismas paskelbė, jog atitinkamas paskirtas asmuo neatitiko konstitucinių reikalavimų, kad galėtų eiti savo pareigas¹⁰. Atsižvelgdami į šios bylos sukeltas diskusijas, 2025 m. rugsėjo mėn. Seimo nariai pristatė Konstitucinio Teismo įstatymo pakeitimų projektą, kuriuo visų pirma siekiama aiškiau išdėstyti profesinės patirties teisės srityje lygį, reikalingą Konstitucinio Teismo teisėjo pareigoms eiti. Šie pakeitimai vis dar svarstomi Seime¹¹. Seime taip pat tebesvarstomas kitas įstatymo projektas, susijęs su Konstitucinio Teismo teisėjų nusišalinimo ir nušalinimo pagrindais¹².

Advokatai ir toliau reiškia susirūpinimą dėl advokato profesinės paslapties apsaugos užtikrinimo, taip pat svarstomi teisės aktų pakeitimai, kuriais būtų sustiprintos apsaugos priemonės advokatų drausminėse procedūrose. Atsižvelgdama į anksčiau išreikštą susirūpinimą dėl teisingumo ministro vaidmens advokatų drausminėse procedūrose¹³, 2025 m. gruodžio mėn. Lietuvos advokatūra pateikė Advokatūros įstatymo pakeitimų projektą¹⁴. 2026 m. balandžio 15 d. projektą peržiūrėjo ir aptarė Teisingumo ministerija ir Lietuvos advokatūra. Susitarta, kad Lietuvos advokatūra pateiks patikslintą projektą Teisingumo ministerijai¹⁵. Advokatai taip pat toliau reiškia susirūpinimą dėl praktikos, kuri, jų nuomone, prilygsta profesinės paslapties pažeidimams, pavyzdžiui, dėl bendravimo su klientais sulaikymo įstaigose vaizdo įrašų, baudžiamojo proceso metu konfiskuotų advokatų prietaisų skaitmeninių kopijų ir advokatų apklausų apie nusikalstamas veikas, apie kurias jie sužinojo eidami savo profesines pareigas¹⁶. Pagal Europos standartus turėtų būti imamasi visų būtinų priemonių, kad būtų užtikrintas advokato ir kliento santykių konfidencialumas¹⁷.

⁷ Bylos vykdymą prižiūri Europos Tarybos Ministrų Komitetas, kuris jos dar neįvertino.

⁸ Asmenys paskirti laikantis 2025 m. birželio mėn. peržiūrėtos procedūros (žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 3, 19 išnaša).

⁹ Vizitas į Lietuvą, Konstitucinis Teismas.

¹⁰ Teismas nusprendė, kad Seimas neįvykdė Konstitucijos 103 straipsnio 3 dalyje nustatyto reikalavimo į Konstitucinio Teismo teisėjo pareigas skirti tik tokį asmenį, kuris turi šioms pareigoms atlikti būtiną profesinę patirtį (2026 m. sausio 15 d. Lietuvos Konstitucinio Teismo sprendimas). Sprendimas taikomas tiesiogiai, o tai reiškia, kad sprendimas dėl paskyrimo yra visiškai niekinis. Teisėjo skyrimo į likusią laisvą darbo vietą procedūra buvo užbaigta 2026 m. kovo 17 d., o visi trys nauji teisėjai buvo prisaikdinti 2026 m. kovo 19 d.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 5.

¹² Vizitas į Lietuvą, Konstitucinis Teismas. Taip pat žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 4.

¹³ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 5. Taip pat žr. 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 58 diagramą.

¹⁴ Aptariamais pakeitimais būtų panaikinti ministro įgaliojimai kelti drausmės bylas ir skirti Advokatų garbės teismo narius, šiuos įgaliojimus suteikiant tik Advokatūrai. Kartu, siekiant apsaugoti skundų pateikėjų teises, taip pat buvo pasiūlyta nustatyti aiškią teisę apskusti Advokatūros sprendimus.

¹⁵ Taip pat svarstoma galimybė šiuos pakeitimus įtraukti į įstatymo projektą, kuris rengiamas siekiant ratifikuoti ir įgyvendinti Europos Tarybos konvenciją dėl advokato profesijos apsaugos.

¹⁶ Lietuvos advokatūra, rašytinė informacija, p. 11. Taip pat žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 4–5.

¹⁷ Europos Taryba (2025 m.), 3 punkto b papunktis; Europos Taryba (2000 m.), 6 punktas.

Kokybė

Teisminės institucijos mano, kad teisingumo sistemai skirti žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra vis dar nepakankami, be kita ko, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo prejudicinį sprendimą dėl teisėjų darbo užmokesčio Lietuvoje. Nepaisant pažangos, padarytos įgyvendinant 2025 m. sausio mėn. teismų ir prokuratūros darbuotojų darbo užmokesčio sistemų reformą, suinteresuotieji subjektai ir toliau reiškia susirūpinimą dėl darbo užmokesčio konkurencingumo¹⁸, kurį jie laiko didelio laisvų darbo vietų skaičiaus teisingumo sistemoje priežastimi¹⁹. Teisingumo ministras įsteigė darbo grupę, kuri daugiausia dėmesio skiria teisingumo sistemos veiksmingumo didinimui ir priemonių, kuriomis siekiama veiksmingiau sudaryti teisėjų grupę, rengimui; 2026 m. vasario mėn. šios darbo grupės sudėtis buvo atnaujinta, kad į ją būtų įtraukti Finansų ministerijos atstovai. 2026 m. kovo mėn. buvo išsamiai aptarti teisminės bendruomenės finansavimo poreikiai. Tolesnės diskusijos šiuo klausimu vyksta derybų dėl biudžeto forma. Kalbant apie teisėjų atlyginimus, 2026 m. sausio mėn. įsigaliojo nauji indeksavimo sistemos pakeitimai²⁰. Laikantis naujai nustatytų taisyklių, anksčiau nustatytas atlyginimų fondo perskaičiavimo mechanizmas buvo panaikintas, o nuostatos, kuriomis ribojamas perskaičiuotų atlyginimų mažinimas, buvo atšauktos²¹. Teisminės institucijos išreiškė susirūpinimą, kad dėl šių pakeitimų teisėjų atlyginimai taps vis mažiau konkurencingi, o tai turės įtakos profesijos patrauklumui²². Gavęs Lietuvos teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pripažino, kad teisėjų darbo užmokestis, atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės ekonominę, socialinę ir finansinę padėtį, visų pirma į vidutinį darbo užmokestį, turi būti pakankamai didelis²³. Nors teisingumo sistemai skirtas biudžetas kasmet didėjo, ši padidėjimą daugiausia lėmė horizontaliosios politikos sprendimai, o ne faktinių teismų sistemos poreikių vertinimas, tuo tarpu teisingumo sistemos biudžetas tebėra vienas mažiausių ES²⁴. Be to, nepaisant nuolatinių raginimų modernizuoti ir atnaujinti teismų pastatus, be kita ko, atsižvelgiant į saugumo problemas, šiuo atžvilgiu nenumatyta jokių priemonių²⁵.

Mažai pažangos padaryta įgyvendinant rekomendaciją dėl teisinės pagalbos sistemos reformos, nes 2026 m. diskusijos dėl teisinės pagalbos teikėjų atlygio dydžio buvo sustabdytos, o numatomas naujas Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos

¹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 9; p. 17.

¹⁹ 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis, 8,4 proc. teisėjų etatų ir 15,2 proc. teismų darbuotojų etatų tebebuvo laisvi; Aukščiausiojo Teismo lygmeniu 16 iš 104 neteisminių pareigybių buvo laisvos (vizitas į Lietuvą, Teisėjų taryba). Nepaisant teisės aktų pakeitimų, 2025 m. nebuvo gauta jokio papildomo finansavimo prokuratūrų darbuotojų atlyginimams padidinti (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 17).

²⁰ 2025 m. gruodžio 9 d. Įstatymas Nr. XV-640.

²¹ Remiantis iki 2025 m. pabaigos galiojusia teisine sistema, atlyginimų fondo indeksavimas pagal įstatyme nustatytą mechanizmą, susijusį su ekonominiais rodikliais, pirmą kartą turėjo būti taikomas rengiant 2026 m. valstybės biudžetą. Remiantis ankstesne sistema, 2026 m. buvo numatytas 2,5 proc. didinimas, atitinkantis prognozuojamą BVP augimą (3,3 proc.), vidutinio darbo užmokesčio augimą (7,3 proc.) ir infliaciją (maždaug 3 proc.). Vizitas į Lietuvą, Teisėjų taryba. ENCJ (2026 m.), rašytinė informacija, p. 65–66. Vizitas į Lietuvą, Teisėjų taryba.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 16; Vizitas į Lietuvą, Teisėjų taryba.

²³ 2025 m. vasario 25 d. ESTT sprendimas sujungtose bylose C-146/23 ir 374/23. Taip pat žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 5.

²⁴ 2026 m. teismams skirtas biudžetas padidėjo nuo 122,595 mln. EUR iki 123,959 mln. EUR (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 17). Žr. 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 33 ir 34 diagramas.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 10. Vizitas į Lietuvą, Teisingumo ministerija.

funkcijas, kuriomis siekiama sumažinti administracinę naštą, planuojama pradėti dar šiais metais²⁶. Specialų mokymą baigę advokatai, teikdami teisinę pagalbą konkrečiose srityse, ir toliau gauna didesnę atlygį²⁷, be to, buvo skirta papildomų lėšų, kad mokymai būtų suteikti didesniai skaičiai advokatų²⁸. Įvertinus 2025 m. kovo–gegužės mėn. vykdytą bandomąjį projektą, kuriuo siekiama užtikrinti tolygų darbo krūvio paskirstymą teisinės pagalbos teikėjams, susitarta, kad šiuo metu siūlomo teisės akto priimti nereikia, nes esamas bylų paskirstymo metodas yra veiksmingas, o padėtis bus toliau stebima²⁹. Be to, 2026 m. planuojama įdiegti naujas Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos funkcijas, kad būtų sumažinta teisinės pagalbos teikėjams tenkanti administracinė našta³⁰. Nepaisant Teisingumo ministerijos pasiūlymų, 2026 m. teisinės pagalbos teikėjų atlygis nepasikeitė ir gynybos advokatams baudžiamosiose bylose tebėra vienas mažiausių ES³¹. Tačiau Teisingumo ministerija taip pat pasiūlė 2028 ir 2029 m. padidinti teisinę pagalbą teikiančių advokatų valandinį bazinį tarifą, o galutinis sprendimas priklauso nuo turimų finansinių išteklių³². Konstitucinis Teismas neseniai paskelbė, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nuostata, susijusi su antrine teisine pagalba, prieštarauja Konstitucijai³³. Advokatūra pateikė pasiūlymų, kaip spręsti nuolatinės problemas, susijusias su griežtais pagal teisinės pagalbos sistemą apmokamų valandų skaičiaus apribojimais, taip pat su pridėtinės vertės mokesčio poveikiu teisinės pagalbos teikėjų atlyginimams³⁴. Pagal Europos standartus teisinės pagalbos teikėjams turi būti užtikrintas tinkamo dydžio atlygis³⁵. Apskritai įgyvendinant šią rekomendaciją pažangos padaryta mažai.

Skaitmenizacijos lygis tebėra aukštas, dedamos tolesnės pastangos, be kita ko, skatinti užduočių automatizavimą ir gerinti sąveikumą. Elektroninių ryšių priemonės ir toliau plačiai prieinamos tiek teismams, tiek prokuratūrai. Kuriant naują baudžiamojo persekiojimo informacinę sistemą, dedamos pastangos užtikrinti sąveikumą su teismų informacine sistema, visų pirma keitimosi duomenimis ir dokumentais srityje³⁶. Nors įdiegta daug skaitmeninių sprendimų, kaip pradėti ir stebėti procesą civilinėse, komercinėse ir administracinėse bylose, jie yra gerokai mažiau išplėtoti baudžiamosiose bylose. Visų pirma, konfidencialus kaltinamųjų ir jų advokatų bendravimas nuotoliniuose posėdžiuose tebėra neįmanomas, o elektroninė prieiga prie bylų tebėra ribota tiek nukentėjusiesiems, tiek kaltinamiesiems³⁷.

²⁶ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje Lietuvai rekomenduota: „atsižvelgiant į europinius teisinės pagalbos standartus, užbaigti teisinės pagalbos sistemos reformą, visų pirma teisinės pagalbos teikėjams užtikrinant tinkamas sąlygas dalyvauti procese“. Anksčiau, įgyvendinant šią rekomendaciją 2025 m., 2024 m. ir 2023 m., buvo įvertinta tam tikra tolesnė pažanga.

²⁷ 50 EUR už valandą (palyginti su standartiniu 25 EUR už valandą tarifu). Taip pat žr. 2024 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 10.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 3. Pranešta apie atvejus, kai didesnio tarifo taikymas buvo ribojamas. Po advokatūros įsikišimo Teisingumo ministerija pripažino klaidą ir sutiko kompensuoti nesumokėtus honorarus (Lietuvos advokatūra, rašytinė informacija, p. 12).

²⁹ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 6.

³⁰ 2026 m. planuojama patobulinti Teisinės pagalbos paslaugų informacinę sistemą (TEISIS), kad būtų sumažinta valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančių advokatams tenkanti administracinė našta (pavyzdžiui, pagerinta prašymų atlyginti žalą teikimo funkcija).

³¹ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 24 diagrama.

³² Dabartinis tarifas yra 25 EUR už valandą. Siūloma jį padidinti iki 30 EUR 2028 m. ir iki 35 EUR 2029 m. Pasiūlymai bus aptarti per derybas dėl biudžeto su Finansų ministerijos ir Vyriausybės atstovais.

³³ 2025 m. lapkričio 26 d. Konstitucinio Teismo sprendime reikalaujama iš dalies pakeisti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą, kad būtų užtikrinta visapusiška atitiktis konstitucinei teisei kreiptis į teismą (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 14).

³⁴ Lietuvos advokatūra, rašytinė informacija, p. 12.

³⁵ Europos Tarybos Ministrų Komitetas (2021 m.), 22 punktas. Taip pat žr. CCBE (2023 m.) 3 punktą.

³⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 20.

³⁷ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 41 ir 46 diagramos.

Įgyvendinamas naujas teismo proceso užduočių automatizavimo projektas, kuriuo tikimasi sumažinti teismo proceso trukmę³⁸.

Efektyvumas

Teisingumo sistema tebeveikia efektyviai, vyksta diskusijos, kaip pagerinti efektyvumą administracinėse bylose. 2024 m. pirmosios instancijos civilinių ir komercinių bylų nagrinėjimo trukmė (127 dienos), taip pat administracinių bylų nagrinėjimo trukmė (140 dienų) išliko viena trumpiausių ES, nepaisant gerokai pailgėjusio administracinių bylų nagrinėjimo³⁹. Pirmosios instancijos teismuose nebaigtų nagrinėti ne baudžiamųjų bylų skaičius išliko stabilus ir gana nedidelis. Tačiau, kalbant apie administracines bylas, teismai gavo daugiau bylų, nei sugebėjo išspręsti, todėl bylų išnagrinėjimo rodiklis buvo neigiamas. Nors suinteresuotieji subjektai nepraneša apie susirūpinimą dėl komercinių teismų nebuvimo, raginama didinti teisėjų specializaciją komercinėse bylose⁴⁰. Siekdama padidinti efektyvumą administracinėse bylose, Teisingumo ministerija pasiūlė teisės aktų pakeitimų, kuriais išplečiamos bylų, kurioms taikomas privalomas ikiteisminis procesas, kategorijos, taip pat pratęsiamas terminas administraciniams sprendimams apskūsti teisme⁴¹. Rengiant šiuos pasiūlymus teisminės institucijos oficialiai nedalyvavo⁴². Tačiau pasiūlyti pakeitimai buvo oficialiai pateikti Teismų tarybai ir administraciniams teismams apsvarstyti pagal įprastą teisėkūros procedūrą. Po konsultacijų 2026 m. gegužės mėn. iš dalies pakeisti pakeitimai buvo pateikti Vyriausybei. Teisminės institucijos taip pat rengia pasiūlymus, kaip padidinti efektyvumą, visų pirma kiek tai susiję su teismams priskirtų neteisminių funkcijų panaikinimu⁴³.

II. KOVOS SU KORUPCIJA SISTEMA

Ekspertų, piliečių ir įmonių vadovų suvokiamos viešojo sektoriaus korupcijos lygis yra gana žemas. 2025 m. organizacijos „Transparency International“ korupcijos suvokimo indekso tyrime Lietuvai skirti 65 balai iš 100 galimų ir 12 vieta Europos Sąjungoje bei 28 vieta pasaulyje⁴⁴. Per pastaruosius penkerius metus šis suvokimas pagerėjo⁴⁵. 2026 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl korupcijos rezultatai rodo, kad 86 proc. respondentų mano, kad korupcija jų šalyje plačiai paplitusi (ES vidurkis – 71 proc.), o 25 proc. respondentų teigia asmeniškai jaučiantys, kad korupcija daro poveikį jų kasdieniam gyvenimui (ES vidurkis – 30 proc.). Kalbant apie verslo subjektus, 59 proc. įmonių mano, kad korupcija yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 65 proc.), o 23 proc. mano, kad korupcija

³⁸ Projektas finansuojamas pagal Komisijos techninės paramos priemonę. Jame daugiausia dėmesio skiriama pastangoms tobulinti tris pagrindines sritis: automatizuotą pagalbą pildant šablonus, kad būtų lengviau atlikti įprastas užduotis ir sumažinti rankų darbo apimtį bei klaidų skaičių; automatizuotus pasiūlymus dėl posėdžių tvarkaraščių, kai automatiškai siūlomas posėdžio laikas ir optimizuojamas laiko valdymas; automatizuotą su bylomis susijusių procesų valdymą.

³⁹ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 5 ir 7 diagramos. Administracinių bylų nagrinėjimo pirmąją instanciją trukmė pailgėjo nuo 64 dienų 2023 m. iki 140 dienų 2024 m.

⁴⁰ Vizitas į Lietuvą, Investuotojų forumas.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 25.

⁴² Vizitas į Lietuvą, Nacionalinė teismų administracija.

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 26–27. ENCJ (2026 m.), rašytinė informacija, p. 32–33.

⁴⁴ Suvokiamos korupcijos lygis vertinamas pagal šias kategorijas: žemas (daugiau kaip 79); gana žemas (79–60), gana aukštas (59–50), aukštas (mažiau nei 50).

⁴⁵ 2021 m. rodiklis buvo 61, o 2025 m. – 65. Rodiklis reikšmingai padidėja arba sumažėja, kai per praėjusius penkerius metus balų suma pasikeičia daugiau kaip penkiais balais, padidėja arba sumažėja, kai balų suma pasikeičia 4–5 balais, ir išlieka gana stabilus, kai balų suma pasikeičia 1–3 balais.

kelia problemų vykdant verslo veiklą (ES vidurkis – 37 proc.). Be to, 49 proc. respondentų mano, jog sėkmingų baudžiamojo persekiojimo atvejų yra pakankamai, kad tai atgrasytų nuo korupcinės veiklos (ES vidurkis – 38 proc.), o 42 proc. įmonių mano, kad asmenys ir įmonės už nustatytą vyresniojo pareigūno papirkimą yra tinkamai nubaudžiami (ES vidurkis – 31 proc.)⁴⁶.

2026 m. balandžio mėn. Vyriausybė patvirtino antrąjį Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo 2026–2029 m. planą. Remiantis Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) paskelbta 2022–2033 m. Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais stebėsenos ir pažangos vertinimo ataskaita⁴⁷, įgyvendinta apie 90 proc. pirmajame įgyvendinimo 2023–2025 m. plane numatytos veiklos⁴⁸. Antrajame įgyvendinimo plane⁴⁹ daugiausia dėmesio skiriama, be kita ko, informavimui apie pažeidimus, informuotumo didinimui, taip pat didelės korupcijos rizikos sritims⁵⁰.

Valdžios institucijos toliau efektyviai nagrinėja korupcijos bylas, o išteisinamųjų nuosprendžių skaičius sumažėjo. Siekiant spręsti tyrimų, įskaitant korupcijos tyrimus, trukmės problemą, Seimas apsvarstė Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimų projektą ir grąžino jį Teisingumo ministerijai⁵¹. 2025 m. STT pradėjo 98 ikiteisminius tyrimus ir 51 ikiteisminį tyrimą perdavė teismui⁵². Iš viso STT tyrė tris aukšto lygio ir sudėtingas korupcijos bylas, o penkias korupcijos bylas inicijavo Europos prokuratūra⁵³. 2025 m. pirmąją instanciją buvo nuteisti devyniasdešimt asmenų, o 20 asmenų buvo išteisinti⁵⁴. Kalbant apie galutinius teismo nuosprendžius korupcijos bylose, buvo priimti 156 apkaltinamieji nuosprendžiai tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, ir 17 išteisinamųjų nuosprendžių⁵⁵. 2025 m. Generalinė prokuratūra užregistravo 38 proc. mažiau bylų nei 2024 m. 2023 m. pradėtuose procesuose dėl vietos valdžios politikų korupcijos teismai nuteisė 31 politiką, o šeši buvo išteisinti arba jų bylos buvo nutrauktos⁵⁶.

Piktnaudžiavimo tarnyba, kaip nusikalstamos veikos, apibrėžtis buvo iš dalies pakeista, sutrumpinant maksimalią laisvės atėmimo bausmę ir perkvalifikuojant šią nusikalstamą veiką į apysunkį nusikaltimą. Seimo narių iniciatyva, kuri sukėlė viešas

⁴⁶ Specialiosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 573 (2026 m.) ir Greitosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 582 (2026 m.) duomenys.

⁴⁷ 2022–2033 m. Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais stebėsenos ir vertinimo ataskaita. Įgyvendinimas 2024 m., STT interneto svetainė.

⁴⁸ Įgyvendinamomis priemonėmis daugiausia dėmesio skiriama, be kita ko, didelės rizikos sektoriams, interesų konfliktų prevencijai ir pranešėjams. Numatoma, kad 2026 m. stebėsenos ir pažangos vertinimo ataskaita bus paskelbta ne vėliau kaip 2026 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 62.

⁴⁹ Nutarimas Nr. 313.

⁵⁰ Vizitas į Lietuvą, STT. 2025 m. birželio mėn. buvo sudaryta darbo grupė antrajam 2026–2029 m. laikotarpio įgyvendinimo planui parengti. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-195.

⁵¹ Vizitas į Lietuvą, Generalinė prokuratūra. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 8.

⁵² 2024 m. STT pradėjo 103 ikiteisminius tyrimus ir 75 ikiteisminius tyrimus perdavė teismui. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 44. STT (2026 m.), p. 17.

⁵³ Europos prokuratūra (2026 m.), p. 37.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 44.

⁵⁵ 2024 m. 126 nagrinėtose bylose buvo priimti 123 apkaltinamieji nuosprendžiai tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, ir 22 išteisinamieji nuosprendžiai. Nuosprendžiai buvo grindžiami 225 straipsniu (kyšininkavimas), 226 straipsniu (prekyba poveikiu), 227 straipsniu (papirkimas) ir 228 straipsniu (piktnaudžiavimas tarnyba). Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 45. 2025 m. atlikti 43 ikiteisminiai tyrimai dėl 31 savivaldybės tarybos nario. STT (2026 m.), p. 23.

diskusijas⁵⁷, Seimas priėmė piktnaudžiavimo tarnyba, kaip nusikalstamos veikos, apibrėžties pakeitimus, kurie įsigaliojo 2025 m. spalio mėn.⁵⁸ Atitinkamai maksimali laisvės atėmimo bausmė buvo sutrumpinta ir nusikalstama veika iš „sunkaus nusikaltimo“ buvo perkvalifikuota į „apysunkį nusikaltimą“⁵⁹. Pakeitimas taikomas atgaline data, t. y. dabar jis taikomas tiek teismuose nagrinėjamos byloms, tiek byloms, kurių galutiniai nuosprendžiai dar nėra iki galo įvykdyti.

Toliau dedamos didelės pastangos siekiant pašalinti kovos su kyšininkavimu užsienyje trūkumus⁶⁰. 2025 m. spalio mėn. STT paskelbė pritaikytas gaires, skirtas visoms įmonėms, institucijoms ir organizacijoms, dalyvaujančioms tarptautiniuose sandoriuose ar finansiniuose srautuose, siekiant nustatyti galimus užsienio pareigūnų papirkimo atvejus ir pateikti informaciją apie tai, kaip pranešti apie tokius incidentus⁶¹. EBPO pripažino Lietuvos pažangą įgyvendinant jos 2023 m. rekomendacijas⁶², kuriomis siekiama pašalinti kovos su kyšininkavimu užsienyje trūkumus. Remiantis tolesnių veiksmų ataskaita, Lietuva visiškai įgyvendino 27 rekomendacijas, iš dalies įgyvendino 14 ir neįgyvendino 8 rekomendacijų⁶³.

Nors dabartinė sistema lieka nepakitusi, dedamos pastangos geriau įgyvendinti privačių interesų deklaravimo taisykles. Nepaisant to, kad vis dar nėra sistemingų privačių interesų deklaracijų patikrų⁶⁴, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK) kas mėnesį atlieka patikras, skirtas didžiausios rizikos pareigybėms, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo. 2025 m., remiantis tomis patikromis, išsamus vertinimas buvo atliktas dviem atvejais⁶⁵. Apskritai, VTEK nuomone, sąžiningumo taisyklės įgyvendinamos efektyviai⁶⁶. 2025 m. VTEK pagal dabartines taisykles atliko 23 tyrimus, po kurių buvo skirtos keturios baudos. VTEK įdiegė skaitmeninį sprendimą, kuriuo dovanų registravimo funkcija integruojama į Privačių interesų registrą, kuris suteikia centralizuotą skaitmeninę platformą, prieinamą atitikties užtikrinimo pareigūnams ir viešojo sektoriaus pareigūnams, taip užtikrinant vienodus standartus, atsekamumą ir veiksmingą ataskaitų teikimo pareigų priežiūrą. Be to, pradėtas taikyti naujas decentralizuotos priežiūros modelis. Jis grindžiamas bendradarbiavimo susitarimais su viešojo sektoriaus institucijomis, pagal kuriuos institucijos gali nepriklausomai peržiūrėti savo pareigūnų privačių interesų

⁵⁷ Baudžiamojo kodekso 228 straipsnis taikomas **daugelyje vykstančių baudžiamųjų procesų, kuriuose dalyvauja politikai**. Balsavimai dėl teisės aktų buvo vykdomi tokiomis aplinkybėmis, kad kai kurie Seimo nariai galėjo būti laikomi **tiesiogiai asmeniškai ar politiškai suinteresuotais** rezultatu; todėl Seimo narių grupė pateikė skundą **Konstituciniam Teismui**, teigdama, kad, be kita ko, priimant šiuos pakeitimus gali būti pažeistos viešųjų ir privačiųjų interesų taisyklės ir konstituciniai principai, o Konstitucinis Teismas patenkino prašymą juos išnagrinėti.

⁵⁸ Įstatymas Nr. XV-474.

⁵⁹ 228 straipsnio 1 dalis: maksimali laisvės atėmimo bausmė buvo sutrumpinta nuo 5 iki 4 metų. 228 straipsnio 2 dalis: maksimali laisvės atėmimo bausmė buvo sutrumpinta nuo 7 iki 6 metų. Šiomis aplinkybėmis 2025 m. spalio mėn. buvo priimti Kriminalinės žvalgybos įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama sumažinti kriminalinės žvalgybos priemonių naudojimo apribojimo riziką. Įstatymas Nr. XV-475.

⁶⁰ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 8–9.

⁶¹ Pinigų plovimo, susijusio su užsienio pareigūnų papirkimu, atvejų nustatymo ir pranešimo apie juos gairės, Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2025 m. STT oficiali svetainė.

⁶² EBPO (2023 m.).

⁶³ EBPO (2025 m.).

⁶⁴ Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo įstatymas. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 9.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 36.

⁶⁶ Nors patikrintų asmenų skaičius išlieka panašus kaip ir ankstesniais metais (5 942 asmenys 2025 m., palyginti su 5 876 asmenimis 2024 m.), 2020–2025 m. patikrintų asmenų skaičius padvigubėjo. 2025 m. gerokai padaugėjo pranešimų apie sąžiningumo taisyklių pažeidimus ir VTEK pateiktų skundų. Iš viso apie 80 proc. pradėtų ir atliktų tyrimų patvirtina pažeidimo buvimą. VTEK (2026 m.), p. 23, 9.

deklaracijas, jas palyginti su nacionalinių registrų duomenimis ir valdyti interesų konfliktų riziką⁶⁷.

Nors dabartinė lobistinės veiklos sistema veikia gerai, buvo sudaryta darbo grupė tolesniam dabartinių taisyklių tobulinimui apsvarstyti. VTEK duomenimis, 2025 m. gautų pranešimų apie galimus Lobistinės veiklos įstatymo⁶⁸ pažeidimus skaičius buvo panašus kaip ir ankstesniais metais⁶⁹, o 2025 m. VTEK atliko 13 su tuo susijusių tyrimų. Išanalizavusi lobistinę veiklą ir įstatymo įgyvendinimą, STT rekomendavo iš dalies pakeisti Lobistinės veiklos įstatymą⁷⁰. Visų pirma iš rezultatų matyti, kad reglamentavimo nuostatose esama spragų ir išimčių, todėl įvairūs subjektai gali daryti įtaką teisėkūros procesams neprivalėdami laikytis skaidrumo reikalavimų. Be to, STT teigimu, reglamentavimo nuostatų įgyvendinimas ir priežiūra buvo nepakankami ir tam buvo skirta per mažai išteklių. Po diskusijų ir įvairių suinteresuotųjų subjektų atsiliepimų VTEK, atsakinga už lobistinės veiklos priežiūrą, sudarė darbo grupę, kurios tikslas – aptarti aktualius klausimus ir pasiūlyti galimus patobulinimus⁷¹.

Pranešimų apie pažeidimus ir toliau daugėja, imamasi įvairių veiksmų dabartinėms taisyklėms įgyvendinti. Pastaraisiais metais pranešimų apie pažeidimus ir toliau daugėja – 2025 m. gauti 97 pranešimai⁷². Generalinė prokuratūra per pranešėjų konsultavimo liniją surengė 280 konsultacijų pranešėjams ir vidaus kanalų atstovams (palyginti su 286 konsultacijomis 2022 m., 259 konsultacijomis 2023 m. ir 258 konsultacijomis 2024 m.)⁷³. 2025 m. surengtoje apklausoje dėl pranešėjų apsaugos sveikatos priežiūros įstaigose padaryta išvada, kad, nepaisant didelio informuotumo apie pareigą sukurti vidaus kanalus, tebėra spragų, visų pirma privačiajame sektoriuje⁷⁴. Taip pat buvo surengta tikslinė informuotumo apie galiojančias taisykles didinimo kampanija⁷⁵. 2020 m. Generalinė prokuratūra parengė rekomendacijas dėl baudžiamojo proceso inicijavimo byloje, susijusiose su pranešėjų pranešimais. Remdamasi šiuo darbu, 2025 m. Generalinė prokuratūra toliau rengia papildomas gaires, kad užtikrintų bylų nagrinėjimo veiksmingumą ir nuoseklumą visais baudžiamojo tyrimo procedūros etapais.

Toliau dedamos pastangos stebėti didelės rizikos korupcijos sritis ir spręsti su jomis susijusius klausimus. Verslo subjektų požiūris į korupciją ES rodo, kad 26 proc. įmonių Lietuvoje (ES vidurkis – 30 proc.) mano, jog per pastaruosius trejus metus korupcija praktiškai sutrukdė joms laimėti viešąjį konkursą⁷⁶. 65 proc. verslo subjektų mano, kad viešųjų pirkimų peržiūros įstaigos (apylinkių teismų) nepriklausomumo lygis yra labai geras

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 36.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 36.

⁶⁹ Lobistinės veiklos deklaracijos teikiamos per sistemą SKAIDRIS – lobistinės veiklos skaidrumo platformą, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 35.

⁷¹ Terminas, iki kurio grupė turi pateikti ataskaitą, nenustatytas. Vizitas į Lietuvą, VTEK. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 35.

⁷² Palyginti su 80 pranešimų 2024 m., 76 pranešimais 2023 m. ir 53 pranešimais 2022 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 37.

⁷³ 2025 m. mokymuose apie pranešėjų apsaugos sistemą ir vidaus pranešimų teikimo kanalus iš viso dalyvavo 7 120 dalyvių iš viešojo ir privačiojo sektorių. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 37.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 37.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 37.

⁷⁶ Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 582 dėl verslo subjektų požiūrio į korupciją ES (2026 m.). Tai 4 procentiniais punktais daugiau nei ES vidurkis.

arba gana geras ir, palyginti su 2025 m. (49 proc.), šis požiūris gerokai pagerėjo⁷⁷. Bendrosios rinkos ir konkurencingumo rezultatų suvestinėje, kalbant apie galimybę dalyvauti viešuosiuose pirkimuose Lietuvoje, nurodyta, kad 2025 m. vienintelio pasiūlymo rodiklis buvo 11 proc. (ES vidurkis – 27 proc.). Remiantis visuomenės nuomone, sektoriai, kuriems dažniausiai daro poveikį korupcija, yra teisingumo sistema⁷⁸, sveikatos priežiūra, viešųjų lėšų ir biudžeto išlaidų valdymas, energetika, aplinka, teritorijų planavimas ir statyba⁷⁹. 2025 m. STT atliko antikorupcinius teisės aktų ir jų projektų rizikos vertinimus, taip pat korupcijos rizikos analizes⁸⁰. Naujosios elektroninės viešųjų pirkimų sistemos užbaigimo data buvo atidėta, o dabartinis laikinas IT sprendimas, kaip paaiškėjo, veikia efektyviai⁸¹. 2025 m. visiems naujai paskirtiems Vyriausybės nariams STT pateikė strategines kovos su korupcija gaires⁸². Be to, STT pateikė pirmąjį individualių kovos su korupcija gairių rinkinį vietos lygmeniu⁸³. VTEK atliko nepriklausomus Krašto apsaugos ministerijos ir Gynybos resursų agentūros auditus ir pateikė abiem institucijoms rekomendacijas, kuriomis siekiama toliau stiprinti interesų konfliktų rizikos valdymą. Be to, nustatyta su gynybos sektoriumi susijusių viešųjų pirkimų trūkumų. VTEK taip pat parengė tokios rizikos nustatymo ir vertinimo gaires⁸⁴.

III. ŽINIASKLAIDOS PLIURALIZMAS IR ŽINIASKLAIDOS LAISVĖ

Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų nuosavybė ir toliau veikia nepriklausomai ir yra pakankamai finansuojama. Reguliavimo institucija *Lietuvos radijo ir televizijos komisija* (LRTK) įgijo naujų kompetencijų, susijusių su žiniasklaidos paslaugų prieinamumu, ir toliau stebi televizijos ir radijo kanalų bei programų, kurie gali būti siejami su Rusija ar Baltarusija, retransliavimo ar platinimo internetu draudimą⁸⁵. Net turėdama papildomų kompetencijų, LRTK ir toliau mano, kad ji veikia nepriklausomai, yra tinkamai finansuojama ir aprūpinta

⁷⁷ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 59 diagrama.

⁷⁸ Dėl kovos su korupcija teisingumo sistemoje iniciatyvų žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 4.

⁷⁹ STT, Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2025 m. STT duomenimis, korupcijos patirtis yra gerokai mažesnė nei apskaičiuotas paplitimas – 11 proc. gyventojų teigia per pastaruosius 12 mėnesių sumokėję kyšį. Kyšį sumokėjusių gyventojų dalis nuo 2020 m. iš esmės nepasikeitė. STT, Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2025 m.

⁸⁰ Iš viso buvo atlikti 47 vertinimai didelės rizikos srityse, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros viešųjų pirkimų, statybos, transporto ir (arba) infrastruktūros, gynybos, žemės ūkio, aplinkos, ES lėšų panaudojimo, miestų planavimo srityse. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 42. STT (2026 m.), p. 29–31.

⁸¹ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 11. Tikimasi, kad nauja centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema pradės veikti 2027 m. ketvirtąjį ketvirtį. Vizitas į Lietuvą, Viešųjų pirkimų tarnyba.

⁸² Pagrindinis šios STT iniciatyvos, vykdomos nuo 2024 m., tikslas – valdyti korupcijos riziką visoje kiekvieno ministro atsakomybės srityje, laiku teikiant informaciją apie korupcijos riziką ministrų politikos srityse, taip pat aptarti galimas rekomendacijas ar sprendimus. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 10. Taip pat žr. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 33.

⁸³ Remiantis tyrimų, analizės, korupcijos prevencijos ir informuotumo apie kovą su korupcija didinimo rezultatais, gairėse pateikiama informacija apie esamą korupcijos riziką kiekvienoje savivaldybėje. Atsižvelgiant į tai, buvo surengti šeši praktiniai seminarai, įskaitant specializuotus praktinius seminarus korupcijos prevencijos specialistams savivaldybėse. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 34.

⁸⁴ Gairėse apibrėžiami įvairūs interesų konfliktų rizikos tikimybės ir intensyvumo lygiai ir nustatomi išsamūs kiekvienam lygiui taikomi kriterijai. Jose aprašomos rizikos kategorijos ir jų pagrindiniai rodikliai, nustatomos aplinkybės, kuriomis gali kilti kiekvienos rūšies rizika, ir pateikiami praktiniai pavyzdžiai, kaip tokia rizika gali būti nustatyta. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 36.

⁸⁵ Vizitas į Lietuvą, LRTK.

pakankamais žmogiškaisiais ištekliais, kad galėtų vykdyti išplėstas pareigas⁸⁶. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaitoje nurodyta, kad žiniasklaidos reguliavimo institucijos nepriklausomumui ir veiksmingumui nuolat būdinga labai maža (3 proc.) rizika⁸⁷.

Padėtis, susijusi su visuomeninio transliuotojo valdymo ir finansavimo sistema, yra sudėtinga, vyksta diskusijos dėl galimų teisės aktų reformų ir jo finansavimo modelio pakeitimų. 2026–2028 m. nustatytas *Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (LRT)* metinis biudžetas tolygus 2025 m. biudžetui – 79,6 mln. EUR⁸⁸. Nuo 2029 m. LRT gaus 0,75 proc. gyventojų pajamų mokesčio pajamų ir 0,8 proc. praėjusiais metais surinktų akcizo mokesčio pajamų, t. y. mažiau nei dabartiniai 1 proc. ir 1,3 proc. dydžiai. LRT tarybos teigimu⁸⁹, šis sprendimas buvo pagrįstas gynybos biudžeto padidiniu reaguojant į geopolitinę padėtį. Konstitucinis Teismas įvertins pakeistą finansavimo įstatymą pagal konstitucines nuostatas dėl žiniasklaidos nepriklausomumo, pliuralistinės demokratijos ir atsakingo valdymo⁹⁰. Venecijos komisija rekomendavo Lietuvai iš dalies pakeisti LRT finansavimo modelį, remiantis visapusišku vertinimu, atliktu glaudžiai konsultuojantis su LRT ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, ar dabartinis finansavimo modelis yra tinkamas, kad LRT galėtų veiksmingai vykdyti savo viešųjų paslaugų funkciją⁹¹. Seimo darbo grupė, įsteigta siekiant iš naujo įvertinti LRT valdymą, pasiūlė naują LRT finansavimo modelį, grindžiamą 10 metų viešųjų paslaugų sutartimi su vyriausybės paskirta įstaiga, kurioje būtų apibrėžtos LRT užduotys ir tikslai, užtikrinant, kad LRT paslaugos skirtųsi nuo komercinės žiniasklaidos teikiamų paslaugų.

Teisėkūros iniciatyvos, susijusios su visuomeninio transliuotojo LRT valdymu ir vadovavimu jam, sukėlė susirūpinimą dėl pavojaus jo nepriklausomumui ir sukėlė visuomenės protestus. 2025 m. lapkričio mėn. Seimo narių grupė pasiūlė įstatymo projektą dėl LRT įstatymo pakeitimo, kuriuo būtų gerokai susilpnintos LRT generalinio direktoriaus apsaugos nuo atleidimo iš darbo priemonės, leidžiant dabatinei LRT tarybai atleisti dabartinę LRT generalinę direktorę⁹². Pagal šį įstatymo projektą būtų buvę galima paprasta balsų dauguma atleisti LRT generalinį direktorių be konkrečios priežasties, o pagal dabartines taisykles reikalaujama, kad tokių veiksmų būtų imtasi dviejų trečdalių balsų dauguma. Įstatymo projektas iš pradžių buvo svarstomas skubos tvarka. Dėl griežtos kritikos⁹³ ir visuomenės protestų, kuriuos suinteresuotieji subjektai apibūdino kaip beprecedenčius, veiksmai Seime buvo sustabdyti. Seimas įsteigė darbo grupę naujam įstatymo dėl LRT valdymo projektui parengti. 2026 m. vasario mėn. darbo grupė pateikė Seimui svarstyti įstatymo projektą, apimančią Tarybos narių skaičiaus ir įgaliojimų išplėtimą, naujo valdymo organo – valdybos – įsteigimą, taip pat generalinio direktoriaus atleidimo pagrindus ir tvarką⁹⁴. 2026 m. kovo mėn. Venecijos komisija paskelbė nuomonę⁹⁵ dėl LRT įstatymo

⁸⁶ Vizitas į Lietuvą, LRTK.

⁸⁷ Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija (2026 m.), Šalies ataskaita: Lietuva, p. 10.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 30.

⁸⁹ Vizitas į Lietuvą, LRT taryba.

⁹⁰ Lietuvos Konstitucinis Teismas, byla Nr. KT9-S8/2026.

⁹¹ Venecijos komisijos nuomonės 102 punkto B papunktis.

⁹² Vykstant Seimo diskusijoms dėl 2025 m. lapkričio mėn. pateikto įstatymo projekto, LRT žurnalistai, Ministrė Pirmininkė ir Prezidentas pritarė LRT tarybos atsistatydinimui kaip sprendimui siekiant išspręsti tarybos ir generalinės direktorės konfliktą; tačiau LRT taryba liko eiti pareigas. Vizitas į Lietuvą (2026 m.), LRT taryba.

⁹³ Kritiškas nuomones pateikė, be kita ko, Kultūros ministerija, Seimo teisės departamentas, Europos transliuotojų sąjunga ir žiniasklaidos asociacijos. 2026 m. sausio 22 d. Europos Parlamentas priėmė Rezoliuciją dėl mėginimo užvaldyti Lietuvos visuomeninį transliuotoją ir grėsmės demokratijai Lietuvoje (2026/2568(RSP)).

⁹⁴ Vizitas į Lietuvą, Kultūros ministerija.

pakeitimų projekto. Atsižvelgdamas į šią nuomonę, Seimo komitetas pateikė papildomų pakeitimų, o LRT administracija paprašė Venecijos komisijos pateikti tolesnę nuomonę⁹⁶. 2026 m. birželio 2 d. Seimas priėmė naują įstatymo redakciją. Priimtame įstatyme išlaikomas dviejų trečdalių LRT tarybos balsų daugumos reikalavimas, taikomas generalinio direktoriaus atleidimui iš pareigų iki kadencijos pabaigos, ir toks atleidimas apribojamas konkrečiomis priežastimis⁹⁷. Valstybės kontrolės auditas⁹⁸, skirtas LRT 2021–2024 m. veiklai įvertinti ekonomiškumo, veiksmingumo ir efektyvumo požiūriu, buvo užbaigtas 2025 m. lapkričio mėn., pateikus devynias rekomendacijas kelioms institucijoms⁹⁹. LRT administracija teigiamai reagavo į Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas ir ėmėsi priemonių joms įgyvendinti¹⁰⁰.

Po pradinio sumažinimo Žiniasklaidos rėmimo fondo biudžetas buvo atkurtas iki ankstesnio finansavimo lygio. 2026 m. Žiniasklaidos rėmimo fondui skirtas biudžetas iš pradžių buvo sumažintas 0,6 mln. EUR, palyginti su 2025 m., taigi fondo asignavimas siekė 9,9 mln. EUR. Vėliau Vyriausybė paskelbė, kad buvo užtikrinti papildomi ištekliai Fondo finansavimui atkurti iki ankstesnio lygio. Medijų rėmimo fondas skirdavo dotacijas tiriamosios žurnalistikos atstovams. Lietuvos žurnalistų sąjunga nuolat praneša, kad lėšų skyrimo taisyklėmis vis dar teikiama pirmenybė esamiems ir didesniems žiniasklaidos paslaugų teikėjams, todėl mažesniems ir naujiems žiniasklaidos paslaugų teikėjams kyla sunkumų, o tai daro tiesioginį poveikį redakcinei nepriklausomybei ir tvarumui, o Žiniasklaidos rėmimo fondo sistema apima specialias paramos schemas regionų, vietos, kultūrinei žiniasklaidai ir žiniasklaidai mažumų kalbomis, taip pat veiklos paramos priemonės, kuriomis siekiama stiprinti mažesnių žiniasklaidos priemonių tvarumą¹⁰¹. Iš viešosios informacinės sistemos (VIRSYS) duomenų nuolat matyti, kad valstybinė reklama nėra platinama įvairiems žiniasklaidos paslaugų teikėjams, o Vyriausybė ieško sprendimo, kaip padidinti žiniasklaidos priemonių pusiausvyrą. Sistema VIRSYS, kurioje vis dar neatsižvelgiama į nuosavybę per įgaliotinius, nebuvo pakeista, tačiau Vyriausybė rengia Visuomenės informavimo įstatymo pakeitimus, susijusius su nuosavybės skaidrumu, ir siekia užtikrinti, kad duomenys apie viešojo sektoriaus subjektų valstybinę reklamą ir kitus sandorius su žiniasklaidos organizacijomis būtų automatiškai įkeliami į šią duomenų bazę. 2026 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaitos duomenimis, žiniasklaidos

⁹⁵ Venecijos komisija, *inter alia*, rekomendavo Lietuvai peržiūrėti LRT finansavimo sistemą ir išlaikyti griežtesnes generalinio direktoriaus apsaugos nuo atleidimo iš darbo priemones. Venecijos komisijos nuomonės 102 punkto C–D papunkčiai.

⁹⁶ 2026 m. balandžio 29 d. Seimo Kultūros komitetas atidėjo tolesnį įstatymo projekto svarstymą, kol Venecijos komisija atliks tolesnį vertinimą. Tolesnė nuomonė buvo paskelbta 2026 m. gegužės 6 d. ir turi būti pateikta patvirtinti 2026 m. birželio mėn. Venecijos komisijos plenarinėje sesijoje. 2026 m. gegužės 13 d. Seimo Kultūros komitetas patvirtino peržiūrėtus LRT įstatymo pakeitimus.

⁹⁷ Įstatymu taip pat įsteigiama nauja penkių narių LRT valdyba, LRT tarybos sudėtis išplečiama nuo 12 iki 15 narių, tarybos narių kadencija sutrumpinama nuo šešerių iki ketverių metų ir įsteigiamas specialus biuras LRT tarybos darbui remti. Projektas Nr. XVP-1247(4).

⁹⁸ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 6.

⁹⁹ Vizitas į Lietuvą (2026 m.), Valstybės kontrolė. Trys iš devynių rekomendacijų buvo skirtos Vyriausybei, viena – Kultūros ministerijai, keturios – LRT administracijai ir viena – LRT tarybai. Kalbant apie LRT administraciją, Valstybės kontrolė, be kita ko, nustatė, kad LRT administracija turi gerinti darbuotojų valdymą ir socialines garantijas (stiprinti žmogiškųjų išteklių valdymo procesą peržiūradama darbuotojų paieškos ir atrankos gaires), didinti turinio prieinamumą ir įvairovę (pagal įstatyme išdėstytus tikslus nustatydama programų su subtitrais lietuvių kalba, pritaikytų regos sutrikimų turintiems asmenims ir išverstų į lietuvių kalbos gestų kalbą, metinius tikslus ir įgyvendinimo tvarkaraščius), mažinti priklausomybę nuo mokamų transliacijų, stiprinti viešųjų pirkimų kontrolę ir stiprinti institucinę priežiūrą. LRT administracija visoms rekomendacijoms pritarė.

¹⁰⁰ Vizitas į Lietuvą (2026 m.), LRT.

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), papildoma rašytinė informacija.

priemonių nuosavybės skaidrumui kyla nedidelė rizika (18 proc.)¹⁰². Naujienų žiniasklaidai ir toliau būdinga didelė koncentracija, o Lietuvos teisėje dar nenumatyta konkrečių rinkos koncentracijos žiniasklaidos sektoriuje taisyklių.

Padėtis, susijusi su galimybe susipažinti su dokumentais, yra stabili, o viešose duomenų bazėse teikiamos informacijos apimtis didėja. Apskritai dabartinėje teisinėje sistemoje numatytos veiksmingos priežiūros, apskundimo ir vykdymo užtikrinimo priemonės, nors statistiniai duomenys apie atsisakymus ar vėlavimus centralizuotai nerenkami¹⁰³. Iš dalies pakeitus Politinių organizacijų įstatymą¹⁰⁴, žurnalistai dabar turi teisę iš registro, kuris pradėjo veikti 2026 m. balandžio mėn., nemokamai gauti duomenis apie politinių organizacijų narius¹⁰⁵. Nors 2026 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaitoje nurodomi kai kurie klausimai, susiję su viešojo sektoriaus institucijų atsisakymu, remiantis asmens duomenų apsauga, suteikti informaciją atsakant į prašymus, joje teisės į informaciją apsauga laikoma mažos rizikos sritimi (32 proc.)¹⁰⁶.

Žurnalistų profesinė aplinka Lietuvoje išlieka stabili ir buvo įsteigta valstybės garantuojamos teisinės pagalbos priemonė. 2025 m. gruodžio mėn. buvo priimti Civilinio proceso kodekso pakeitimai, kuriais siekiama įgyvendinti Kovos su SLAPP direktyvą¹⁰⁷. Naujosios teisės akto nuostatos taip pat taikomos nacionaliniams atvejams. Be to, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimuose numatyta, kad asmenys, ginantys teisėtą visuomenės dalyvavimą ir prašantys taikyti ankstyvo bylos nutraukimo procedūrą akivaizdžiai nepagrįstiems ieškiniams, turi teisę į valstybės garantuojamą teisinę pagalbą¹⁰⁸. Taip pat kai kurie suinteresuotieji subjektai praneša, kad pastaraisiais metais padaugėjo teismo procesų, kuriuose dalyvauja žurnalistai ir žiniasklaidos priemonės¹⁰⁹. Nors ne visos bylos laikomos SLAPP atvejais, tam tikros savybės, įskaitant bylų trukmę ir ieškinių pobūdį, sukėlė suinteresuotųjų subjektų susirūpinimą dėl galimo teisinių veiksmų naudojimo siekiant atgrasyti nuo žurnalistinės veiklos. Suinteresuotųjų subjektų teigimu, tai gali turėti atgrasomąjį poveikį žiniasklaidos laisvei, visų pirma paveikti tiriamąją žurnalistiką, taip pat mažesnes ir regionines žiniasklaidos priemones¹¹⁰. Nuo tada, kai buvo paskelbta 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti paskelbė vieną naują perspektywą apie Lietuvą, susijusį su visuomeninio transliuotojo nepriklausomumu ir veiksmingu veikimu¹¹¹. Platforma „Mapping Media Freedom“ paskelbė du naujus perspektyvus, be kita ko, vieną dėl su LRT susijusių reformų¹¹². 2026 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaitoje

¹⁰² Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija (2026 m.), Šalies ataskaita: Lietuva, p. 16.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 30.

¹⁰⁴ 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 6.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 30.

¹⁰⁶ Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija (2026 m.), Šalies ataskaita: Lietuva, p. 10.

¹⁰⁷ Teisingumo ministerija, rašytinė informacija.

¹⁰⁸ Kultūros ministerija, rašytinė informacija.

¹⁰⁹ Šios bylos buvo susijusios su tokiais klausimais kaip garbės ir orumo įžeidimas, asmens duomenų apsauga ir komerciniai interesai, o kai kuriais atvejais – su ilgai trunkančiomis teisinėmis procedūromis. Vizitas į Lietuvą (2026 m.), Lietuvos žurnalistų sąjunga.

¹¹⁰ Vizitas į Lietuvą (2026 m.), Lietuvos žurnalistų sąjunga.

¹¹¹ Europos Tarybos žurnalistų saugumo platforma (2026 m.). Lietuvos valdžios institucijos į perspektywą neatsakė.

¹¹² Platforma „Mapping Media Freedom“ (2026 m.). Vienas naujas perspektyvas dėl politiko, abejojančio visuomeninio transliuotojo LRT nešališkumu bei skaidrumu ir nurodančio vykdomus LRT veiklos auditus.

pateikiamas rodiklis, susijęs su žurnalisto profesija, standartais ir apsauga, išlieka stabilus ir rodo vidutinę arba mažą riziką (35 proc.)¹¹³.

IV. KITI INSTITUCINIAI KLAUSIMAI, SUSIJĘ SU STABDŽIŲ IR ATSVARŲ SISTEMA

Vis dažnesnis skubos tvarkos taikymas Seime sukėlė verslo subjektų ir pilietinės visuomenės susirūpinimą dėl galimybės visuomenei dalyvauti pagrindinėse teisėkūros procedūrose. Suinteresuotieji subjektai praneša apie susirūpinimą dėl to, kad, priimant teisės aktus itin jautrioje srityje, pavyzdžiui, dėl visuomeninės žiniasklaidos, nacionalinės žmogaus teisių institucijos, nuostatas mokesčių klausimais arba Baudžiamojo kodekso nuostatas, vis dažniau taikoma skubos tvarka¹¹⁴. Suinteresuotųjų subjektų teigimu, tokia praktika riboja visuomenės kontrolės ir diskusijų galimybę. Be to, buvo išreikštas susirūpinimas dėl to, kad nepakankamai atsižvelgiama į ekspertų nuomones, visų pirma dėl ekonomikos teisės aktų¹¹⁵, ir dėl to, kad sunku stebėti sprendimų priėmimo procesą. Nėra privalomo reikalavimo atlikti Seimo inicijuotų pirminės teisės aktų reglamentavimo poveikio vertinimus, o vykdomosios valdžios inicijuotų teisės aktų poveikio vertinimai naudojami palyginti dažnai¹¹⁶. Pagal Europos standartus teisėkūros procesas turi būti efektyvus, skaidrus, įtraukus ir demokratiškas, o teisės aktų leidėjas turėtų laikytis standartinės teisėkūros procedūros ir vengti reguliariai griebtis teisės aktų priėmimo skubos tvarka¹¹⁷.

Daugiau kaip pusė Lietuvoje apklaustų įmonių pasitiki investicijų apsaugos veiksmingumu. 56 proc. įmonių yra labai arba pakankamai įsitikinusios, kad investicijos yra apsaugotos teisės aktais ir apsaugomos teismuose; palyginti su 2025 m. (59 proc.), šis rodiklis šiek tiek sumažėjo¹¹⁸. Kalbant apie ekonominės veiklos vykdytojams svarbias institucijas, 59 proc. įmonių mano, kad nacionalinės konkurencijos institucijos (Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos) nepriklausomumo lygis yra labai arba gana geras, t. y. šis rodiklis yra gerokai aukštesnis nei 2025 m. (41 proc.)¹¹⁹. Aukščiausiasis administracinis teismas turi jurisdikciją kelių rūšių su verslu susijusiose bylose, įskaitant bylas, susijusias su viešaisiais pirkimais, viešosiomis sutartimis ir ekonominiu reguliavimu. Šiose bylose veikia keli teisminiai mechanizmai efektyvumui didinti, įskaitant galimybę taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir sujungti kelis skundus¹²⁰.

2026 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo dar neįgyvendinta 11 svarbiausių Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų, t. y. devyniais sprendimais mažiau nei ankstesniais metais¹²¹. Tuo metu per pastaruosius 10 metų priimtų ir Lietuvoje įgyvendintų pagrindinių sprendimų dalis buvo 83 proc. (palyginti su 68 proc. 2025 m.; 17 proc. sprendimų tebėra neįgyvendinti), vidutinė sprendimų neįgyvendinimo trukmė buvo 5 metai ir 8 mėnesiai (palyginti su 4 metais

¹¹³ Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija (2026 m.), Šalies ataskaita: Lietuva, p. 10.

¹¹⁴ Vizitas į Lietuvą, Nacionalinė NVO koalicija, Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Investuotojų forumas.

¹¹⁵ Vizitas į Lietuvą, Investuotojų forumas.

¹¹⁶ EBPO (2025 m.), p. 163.

¹¹⁷ Venecijos komisija, Atnaujintas teisinės valstybės kontrolinis sąrašas (2025 m. gruodžio mėn.), 34 punktas.

¹¹⁸ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 52 ir 53 diagramos. Atitinkamai 29 proc. ir 28 proc. apklaustų investuotojų mano, kad dažni teisės aktų pakeitimai arba susirūpinimas dėl teisėkūros proceso kokybės ir dėl teisingumo sistemos kokybės, efektyvumo ar nepriklausomumo lemia nepakankamą pasitikėjimą investicijų apsauga.

¹¹⁹ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 60 diagrama.

¹²⁰ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 66 ir 67 diagramos. Pateikti duomenys atspindi tik aukščiausių administracinių instancijų lygmeniu taikomus mechanizmus; tokie patys arba kiti mechanizmai gali būti taikomi žemesnės instancijos administraciniuose teismuose.

¹²¹ Priežiūros procesas paaiškintas Europos Tarybos [interneto svetainėje](#).

ir 7 mėnesiais 2025 m.)¹²², o seniausias pagrindinis sprendimas buvo neįgyvendintas beveik 18 metų¹²³. Kalbant apie mokėjimo terminų laikymąsi, 2025 m. gruodžio 31 d. nebuvo nė vieno atvejo, kai mokėjimai dar turėjo būti patvirtinti (kaip ir 2024 m.)¹²⁴. Iki 2026 m. birželio 17 d. svarbiausių neįgyvendintų sprendimų skaičius sumažėjo iki 9¹²⁵. 2025 m. birželio mėn. Europos Tarybos Ministrų Komitetas baigė nagrinėti Sprendimą *Macatė / Lietuva*, nusprendęs, kad buvo imtasi būtinų individualių ir bendrų priemonių, o pagal Konstitucinio Teismo sprendimą dėl ginčijamos teisės nuostatos prieštaravimo Konstitucijai minėta nuostata tapo netaikytina¹²⁶.

Pakeitus Seimo kontrolierių įstatymą, kontrolierių skaičius padidėjo iki trijų. 2025 m. birželio mėn. Seimas skubos tvarka priėmė Seimo kontrolierių, kurių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija, turinti A statusą, įstatymo pakeitimus¹²⁷. Pakeitimais kontrolierių skaičius buvo padidintas iki trijų. Nors įstatyme tiesiogiai nenurodyta trečiojo kontrolieriaus teminė specializacija, parengiamuosiuose darbuose, per svarstymus Seime ir viešojoje komunikacijoje buvo pristatoma nauja „smulkiojo ir vidutinio verslo ombudsmeno“ pareigybė¹²⁸, nors Seimo Teisės departamentas išpėjo, kad specializuoto kontrolieriaus, ginančio tik siauros pareiškėjų grupės interesus, įtraukimas prieštarauja Konstitucijai¹²⁹. Buvo išreikštas susirūpinimas dėl trečiojo kontrolieriaus skyrimo procedūros, nes Seime nepavyko paskirti dviejų kandidatų¹³⁰. Siekiant išspręsti šiuos susirūpinimą keliančius klausimus, Seime buvo pateikti pakeitimų projektai, kurie galiausiai buvo atmesti¹³¹. Naujas kontrolierius buvo paskirtas 2026 m. balandžio 23 d. Per paskutinį pakartotinį įstaigos akreditavimą akreditavimo komitetas rekomendavo oficialiai įtvirtinti aiškų, skaidrų ir dalyvavimu grindžiamą kontrolierių atrankos ir skyrimo procesą¹³². 2026 m. įstaigai buvo skirtas papildomas valstybės biudžeto finansavimas.

Pilietinė erdvė tebėra atvira, dedamos pastangos gerinti veiksmingą pilietinės visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus, o teisės aktų pakeitimai gali daryti poveikį pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) galimybėms gauti finansavimą.

¹²² Visus rodiklius apskaičiuoja Europos įgyvendinimo tinklas ir jie grindžiami bylų, kurios laikomos nebaigtomis nagrinėti iki nustatyto atitinkamų metų galutinio termino (2026 m. sausio 1 d.), skaičiumi. EIN (2026 m.), rašytinė informacija, p. 6–7.

¹²³ EŽTT sprendimas *L. / Lietuva*, 27527/03, dar neįgyvendintas nuo 2007 m.

¹²⁴ Europos Taryba (2026 m.), p. 163.

¹²⁵ Europos Tarybos internetinės duomenų bazės (HUDOC) duomenys.

¹²⁶ Ministrų Komitetas (2025 m.), Rezoliucija CM/ResDH(2025)134.

¹²⁷ Pasaulinis nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljansas (GANHRI) (2024 m.).

¹²⁸ Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2025 m.).

¹²⁹ Viešojoje komunikacijoje taip pat nurodoma, kad trečiajam kontrolieriui būtų pavesta siūlyti teisės aktų pakeitimus, kad būtų užkirstas kelias pertekliniam reglamentavimui ir būtų įgyvendinti teisėti MVĮ interesai. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 53–54.

¹³⁰ Pirmuoju atveju dėl to, kad kandidatas neatitiko teisės aktuose nustatytų tinkamumo reikalavimų – neturėjo būtino išsilavinimo; antruoju atveju procesas buvo sustabdytas kilus susirūpinimui dėl kandidato, kuris buvo glaudžiai susijęs su valdančiąja politine partija ir buvo ėjęs aukštas pareigas, be kita ko, sveikatos viceministro, o vėliau – Teisingumo ministerijos kanclerio, dabartinėje Vyriausybėje (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 54), politinio neutralumo. Suinteresuotieji subjektai taip pat reiškia susirūpinimą dėl to, kad bandant iškelti su Vyriausybe susijusius kandidatus gali būti pažeistas įstaigos nepriklausomumas (Vizitas į Lietuvą, Investuotojų forumas).

¹³¹ Pagal siūlomus pirmojo projekto pakeitimus asmuo negalėtų būti paskirtas kontrolieriumi, jei penkerius metus iki kandidatūros pateikimo Seimui jis turėjo valstybės politiko statusą (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 54). Atmetus šį projektą, buvo pateiktas antras projektas, kuriame nebuvo nurodyta draudimo dalyvauti politinėje veikloje, tačiau buvo įtrauktas reikalavimas politinės partijos nariams sustabdyti savo narystę partijoje prieš iškeltiant kandidatūrą, kuris taip pat buvo atmestas.

¹³² GANHRI (2024 m.).

Pilietinę erdvę organizacija „Civicus“ ir toliau vertina kaip „atvirą“¹³³, o pilietinė visuomenė ataskaitiniu laikotarpiu buvo ypač aktyvi, visų pirma dėl siūlomų LRT įstatymo pakeitimų¹³⁴. Vis dėlto PVO praneša apie didėjančią susirūpinimą dėl neigiamų naratyvų apie aktyvizmą ir pilietinę visuomenę¹³⁵. Taip pat toliau pranešama apie teisės susipažinti su informacija įgyvendinimo kliūtis¹³⁶. Vyriausybė, bendradarbiaudama su pilietinės visuomenės organizacijomis, įgyvendina projektą „NVO vaidmens stiprinimas ir jų skaidrumo didinimas“, kuriuo siekiama pagerinti veiksmingą pilietinės visuomenės dalyvavimą ir atskaitomybę bei pasitikėjimą¹³⁷. Nors PVO projektą vertina teigiamai¹³⁸, susirūpinimą tebekelia galimybė prasmingai dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose, ypač vietos lygmeniu¹³⁹. Siūlomais Labdaros ir paramos įstatymo pakeitimais siekiama išplėsti subjektų, kuriems mokesčių mokėtojai gali skirti tam tikrą savo pajamų mokesčio procentinę dalį, ratą, – tokia galimybė šiuo metu taikoma tik nevyriausybinėms organizacijoms ir profesinėms sąjungoms, todėl tai gali turėti įtakos PVO galimybėms gauti finansavimą, nes tokie asignavimai yra vienas iš pagrindinių jų finansavimo šaltinių¹⁴⁰.

¹³³ Lietuvos balas yra 85 iš 100. Organizacija CIVICUS reitingus nustato pagal skalę, kurioje numatytos penkios kategorijos: atvira, susiaurinta, apsunkinta, suvaržyta ir uždara erdvė.

¹³⁴ Vizitas į Lietuvą, Nacionalinė NVO koalicija, Žmogaus teisių stebėjimo institutas.

¹³⁵ Ten pat.

¹³⁶ Vizitas į Lietuvą, Nacionalinė NVO koalicija, Žmogaus teisių stebėjimo institutas. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Lietuva, p. 15.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), rašytinė informacija, p. 65.

¹³⁸ Vizitas į Lietuvą, Nacionalinė NVO koalicija.

¹³⁹ Taip pat žr. punktą apie teisėkūros procedūras.

¹⁴⁰ Projekte siūloma į subjektų, kuriems gali būti skiriamos lėšos, sąrašą įtraukti religines bendruomenes, bendruomenes ir religinius centrus, valstybines ir savivaldybių mokyklas. Šiais pakeitimais grįžtama prie 2023 m. priimtų teisės aktų, kurie įsigaliojo 2025 m. ir kuriuos palankiai įvertino pilietinė visuomenė (žr. 2023 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, Lietuva, p. 23).

I priedas. Abėcėlinis šaltinių sąrašas*

* Atsakymų, gautų per konsultacijas rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, sąrašas pateikiamas https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

Projektas Nr. XVP-1247(4), <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/b969e0a05dba11f1b20fcb7db81bf4bd?positionInSearchResults=6&searchModelUUID=38f21d83-21ff-4b2b-b3c7-7f539bbab3cb>.

Civicus, Monitor tracking civic space – Lithuania, <https://monitor.civicus.org/country/lithuania/>.

Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras (2026 m.), 2026 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaita, Šalies ataskaita: Lietuva.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, 2026 m. metinė ataskaita.

2026 m. sausio 15 d. Lietuvos Konstitucinio Teismo sprendimas, bylos Nr. 15/2025 – [Paieška - Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas](#).

Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba (CCBE) (2026 m.), iš Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybos (CCBE) gauti atsakymai rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba (CCBE) (2023 m.), CCBE Rekomendacijos dėl teisinės pagalbos.

Europos Taryba: Ministrų Komitetas (2000 m.), *Ministrų Komiteto rekomendacija Nr. R(2000)21 valstybėms narėms dėl laisvės verstis advokato profesija*.

Europos Taryba: Ministrų Komitetas (2021 m.), *Gairės dėl teisinės pagalbos sistemų civilinės ir administracinės teisės srityse efektyvumo ir veiksmingumo*, CM(2021)36.

Europos Taryba (2025 m.), *Europos Taryba: Konvencija dėl advokato profesijos apsaugos* [CETS 226 – Europos Tarybos konvencija dėl advokato profesijos apsaugos](#).

Europos Taryba: Ministrų Komitetas (2025 m.), *Rezoliucija CM/ResDH(2025)134, Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo Macatė / Lietuva vykdymas*.

Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti. Lietuva, <https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709544>.

Europos Taryba (2026x), *Supervision of the execution of judgments decisions of the European Court of Human Rights – 19th Annual Report of the Committee of Ministers – 2025*, <https://rm.coe.int/2025-annual-report/48802b1633>.

Europos Taryba: Venecijos komisija (2025 m.), *Atnaujintas teisinės valstybės kontrolinis sąrašas*.

2025 m. vasario 25 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas XL ir kt. / *Sąd Rejonowy w Białymstoku ir Lietuvos Respublika, sujungtos bylos C-146/23 ir C-374/23, ECLI:EU:C:2025:109*.

Europos žiniasklaidos ir spaudos laisvės centras, Mapping Media Freedom, Lithuania country profile, <https://www.mappingmediafreedom.org/>.

Europos Komisija (2026 m.), *Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 582 „Verslo požiūris į korupciją ES“*.

Europos Komisija (2026 m.), *Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 573 dėl korupcijos*. Europos Komisija (2023 m.), *2023 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Lietuvoje*.

Europos Komisija (2025 m.), *2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Lietuvoje*.

Europos Komisija (2026 m.), *2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė*.

Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Misiūnas / Lietuva*, bylos Nr. 38686/22.

Europos įgyvendinimo tinklas (2026 m.), iš *Europos įgyvendinimo tinklo gauti atsakymai rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą*.

Europos teismų tarybų tinklas (2026 m.), iš *Europos teismų tarybų tinklo gauti atsakymai rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą*.

Europos prokuratūra (2026 m.), 2025 m. metinė ataskaita.

Pasaulinis nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljansas (GANHRI), *Akreditacijos pakomitetis (SCA) (2024 m.), Akreditacijos pakomitečio (SCA) virtualaus posėdžio ataskaita ir rekomendacijos, 2024 m. kovo 26–28 d., Ženeva, 2024 m. balandžio 29 d. – gegužės 3 d.*

Lietuvos advokatūra (2026 m.), iš *Lietuvos advokatūros gautas atsakymas rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą*.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2026 m.), iš *Lietuvos gauti atsakymai rengiant 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą*. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2025 m.), 2025 m. birželio 30 d. pranešimas spaudai dėl Seimo pritarimo smulkiojo ir vidutinio verslo ombudsmeno pareigybės steigimui, https://eimin.lrv.lt/lt/ziniasklaidai/naujienos/seimas-pritare-smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-ombudsmeno-pareigybes-steigimui/?utm_source.

OECD (2025), *Better regulation practices across the European Union 2025*, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/09/better-regulation-practices-across-the-european-union-2025_a3dfd5e6/6f007516-en.pdf#page=174&zoom=100,83,57.

OECD (2023), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3 Report: Lithuania* https://www.oecd.org/en/publications/implementing-the-oecd-anti-bribery-convention-phase-3-report-lithuania_640d636a-en.html.

OECD (2025), *OECD Anti-Bribery Convention Phase 3 Follow-Up Report on Lithuania* https://www.oecd.org/en/publications/oecd-anti-bribery-convention-phase-3-follow-up-report-on-lithuania_1699ba63-en.html.

Specialiųjų tyrimų tarnyba (2024 m.), *Įsakymas dėl 2022–2033 m. nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo pažangos stebėsenos ir vertinimo metodikos patvirtinimo*.

Specialiųjų tyrimų tarnyba (2026 m.), 2025 m. metinė ataskaita.

Specialiųjų tyrimų tarnyba (2025 m.), *Pinigų plovimo, susijusio su užsienio pareigūnų papirkimu, atvejų nustatymo ir pranešimo apie juos gairės*.

Specialiųjų tyrimų tarnyba (2026 m.), 2025 m. *Lietuvos korupcijos žemėlapis*.

Transparency International (2026), *Corruption Perceptions Index 2025*.

II priedas. Vizitas į Lietuvą

2025 m. lapkričio mėn. ir 2026 m. vasario mėn. Komisijos tarnybos surengė virtualius susitikimus su:

- Lietuvos advokatūra
- Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija (VTEK)
- Konstituciniu Teismu
- Žmogaus teisių stebėjimo institutu
- Investuotojų forumu
- Teisėjų taryba
- Lietuvos žurnalistų sąjunga
- Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija
- Žiniasklaidos reguliavimo institucija – Lietuvos radijo ir televizijos komisija
- Kultūros ministerija
- Užsienio reikalų ministerija
- Teisingumo ministerija
- Valstybės kontrole
- Nacionaline teismų administracija
- Nacionaline NVO koalicija
- Respublikos Prezidento kanceliarija
- Generaline prokuratūra
- Seimo kontrolierių įstaiga
- Interneto žiniasklaidos asociacija
- Visuomenės informavimo etikos asociacija
- Viešųjų pirkimų tarnyba
- Specialiųjų tyrimų tarnyba
- Aukščiausiuoju Teismu
- „Transparency International“ Lietuvos skyriumi

* Komisija taip pat surengė kelis horizontalius susitikimus su šiomis organizacijomis:

- Organizacija „Amnesty International“
- Organizacija „Araminta“
- Europos pilietinių laisvių sąjunga
- Europos pilietinės visuomenės tinklu
- Europos piliečių forumu
- Europos demokratijos partneryste
- Europos jaunimo forumu
- Tarptautine teisininkų komisija
- Tarptautine žmogaus teisių federacija (FIDH)
- Jaunųjų Europos federalistų organizacija „JEF Europe“
- Europos filantropijos asociacija „Philea“
- Organizacija „Transparency International“